

CATALONIA

11 de Setembre

**CATALANS:
CATALUNYA!**

SUMARI

Efemérides Dominicanaes. — Editorial — Vina a Catalunya, Quisqueya. *J. A. i P.* — La batalla de Russia. *Manuel Trueba.* — La Noia del Metro. *C. A. Jordana.* — 11 de Setembre. *Ponci Sabater.* — Cronica bibliografica. — Arquitectura Catalana. *Josep P. Rovira.* — Rahola, assassinat! *Miguel Adam.* — Diuen de Franssa. — Anecdotes i Paradoxes. — Possibilitats del Teatre Catalá a l'emigració. *J. Masip i Farré.* — Cinema — El mes petit de tots.

“EMPRESA AZUL
C. por A.”

Compañía de Transporte
en general.

Calle Dr. J. D. Alfonseca 99

Teléfono 2634.

EBANISTERIA

Mobles Moderns

Espailat - Sucursal Baquero

CIUTAT TRUJILLO, R. D.

El nostre pa de

cada día

doneu-nos'el aviu

de

QUICO

CATALONIA

31 OCT. 2000

Director: Albert Ginestà

Apartat No. 791

Any I

Ciutat Trujillo, R. D. Setembre de 1942.

No. 1

EFEMERIDES DOMINICANAS

La República Dominicana, acaba de conmemorar una de las efemérides más interesantes de su vida pública, la de su Restauración Política, con otro acontecimiento que, a la vez, constituirá, en lo sucesivo, otra efemérides de las muchas que los dominicanos recuerdan y estiman por formar jalones de su historia, que, aunque relativamente breve, es lo bastante intensa y agitada para el fin perseguido de llegar a ocupar un puesto en el grupo de pueblos libres y soberanos.

El 16 de Agosto de 1863, comienzan el pueblo y sus caudillos a rebelarse contra la nueva dominación española, pedida y ofrecida de manera servil, para mantener su egolatría y privilegios, por el General Pedro Santana, elegido primer Presidente por los hombres de la Trinitaria —Duarte, Sánchez y Mella— forjadores del alma Nacional y realizadores de su voluntad al dar el grito de Independencia, consiguiente insurrección y victoria sacudiendo el yugo colonizador en el Baluarte del Conde el día 26 de Febrero de 1844.

A partir del 16 de Agosto, las cosas se suceden tan rápidamente dadas las fuerzas anexionistas y recursos españoles isabelinos el torrente pasional para la obtención de la libertad es tan avasallador, que la Bandera Nacional arriada el 18 de Mayo de 1861 a cambio de un título nobiliario, el Marqués de las Carreras y de un cargo similar al de Virrey a favor de Santana, vuelve a enhiestarse augusta y solemne en todos los

ámbitos del país y en el mismo Baluarte del Conde y Torre del Homenaje el día 10 de julio de 1865 día en que las fuerzas colonizantes se retiran de nuevo de la tierra que descubrió y amó Colón, en virtud del Real decreto de abandono voluntario sancionado el 3 de mayo de 1865 por las cortes españolas, anexión que según el historiador dominicano Bernardo Pichardo, representó para España la movilización de unos cincuenta mil hombres y un gasto de trescientas mil pesetas.

El 16 de Agosto de 1942, el Honorable Señor Rafael Leonidas Trujillo Molina se juramenta ante la Asamblea Nacional como Presidente de la República, para cuyo cargo fué reelegido este mismo año. Y el ilustre estadista, con tan fausto motivo, inspirándose en los principios y sentimientos de sus ancestrales, proclama ante Embajadores, Ministros en Misión Especial y Enviados Especiales entre los cuales han destacado por la opresión en que viven sus países, los de Grecia, Suecia, Bélgica, Noruega, Checoslovaquia, Holanda y Polonia, que en la República Dominicana ocupa un puesto de vanguardia en defensa de los ideales de libertad que sustentan las Naciones Unidas y se siente dispuesta a toda clase de sacrificios para la obtención de un mundo mejor. Y es que ante la magnitud de la cruenta lucha de principios, de civilización, dignidad, y de humanitarismo contra la barbarie a que asistimos, el Presidente, dadas sus ejecutorias de hombre público, debía recoger, como con fina percepción recogió, el espíritu liberal de su pue-

blo y ofrecerlo a la causa de las democracias. El Honorable Sr. Rafael L. Trujillo, desde su advenimiento al Poder, ha gobernado e inspirado la gobernación del país, persiguiendo la consecución de una vida mejor para sus conciudadanos, iniciando y realizando mejoras morales y materiales para que fuese más elevada de sentido, alegre y comfortable. A la apertura de vías de comunicación interior y de puertos ha seguido el embellecimiento de las ciudades con respeto y veneración para las piedras centenarias y construcción de parques y jardines. Las Bellas Artes, Música y Pintura, han merecido su atención, con la cooperación de valores nativos y de quienes viven en el país como aves de paso impelidas que fueron por los vientos huracanados del odio y de la venganza. Las escuelas Primarias, en múltiples y útiles graduaciones, enseñanza eficaz, cobijan a miles de alumnos servidas por capacitado y abnegado Magisterio, y en la primera Universidad de América, el "Alma Mater", se cursan todas las disciplinas para la formación de hombres de Letras y Ciencias, disciplinas, profesadas por escogido Claustro, entre el que se cuentan, también, compañeros nuestros de infortunio. La Campaña pro-Alfabetización, emprendida este verano aprovechando el período de vacaciones hace esperar óptimos resultados en el problema del analfabetismo que tienen planteado, sin solución inmediata, tantos

pueblos, solución a que llegará muy pronto el país dominicano, por cuanto la compenetración entre el Poder Público y el Magisterio ha permitido que el primero sacrifique las vacaciones de verano a favor de la enseñanza de adultos sin clase alguna de instrucción. Sendos hospitales se han levantado y dotado de instrumental moderno, para sanar los dolores físicos. Reforzadas las finanzas del Estado y orientada la economía del país en un amplio sentido de protección a los productos de la tierra todo hace augurar en un futuro próximo para esta República Antillana, la prosperidad a que tiene derecho y que las luchas de antaño contra invasores y contiendas internas de orientación y formación cívica y ciudadana, propias de nacionalidades jóvenes, habían dilatado.

"CATALONIA" al hacer constar su más sincera adhesión al júbilo popular dominicano con motivo de las efemérides del 16 de Agosto, saluda con respeto, al Presidente de la República, Honorable Sr. Rafael Leonidas Trujillo Molina, representante de un pueblo, del cual, sólo hemos recibido atención, hospitalidad, amor, generosidad y comprensión en las horas amargas que hemos sufrido y sombrías que sufrimos, y le saluda, también con agradecimiento, por haber sido él quien nos abrió las puertas sin restricciones ni distingos cuando teníamos cerradas las de la Patria querida y habíamos sufrido el calvario más trágico y humillante para el hombre, en pueblos de los cuales, por sus postulados tan propagados como puestos en olvido, cabía esperar un trato fraternal y humano propio de los hombres libres de corazón y de pensamientos.

Nuestros mejores y sinceros votos para que el nuevo Mandato Presidencial que se abrió el 16 de Agosto de este año, sea lo más fructífero posible para la grandeza de la República Dominicana y bienestar de todos cuantos habitamos estas generosas y hospitalarias tierras americanas.

A la República Dominicana, neix una publicació en català. Sense pretendre donar fórmules rígides que no serien escaients, ni voler resoldre el que no estigui al nostre abast, sense pretendre immiscuir-se en funcions que no ens corresponen, volem que CATALONIA sigui una aportació més en el teixit múltiple de l'obra catalana que avui es desenvolupa lliurement — gairebé tan sols — en terres d'Amèrica.

Som gent a qui separen ideologies i disciplines diverses: tenim opinions diferents de com deu organitzar-se i reconstruir-se la nostra Pàtria. Però avui hi ha quelcom que ens uneix, que fa que els nostres pensaments puguin conviure i que ens dona alé per tal que a la terra dominicana escrivim en català, i es pugui llegir en català: i aquest quelcom, no té res de misteriós; és la realitat tangible, viva, forta, de l'esperit de CATALUNYA, que portem dintre.

Quan s'atansa una nova ordenació del món en que vivim, seria il·lús deixar passar l'avinentsa que el moment històric ens ofereix. Creiem que l'afirmació, continuada, de la nostra existència com a poble amb fesomia pròpia, ètnica, geogràfica i política, deu ésser l'obra de tots els patriotes, sobretot dels que ens trobem a l'exili.

Varem ésser els primers lluitadors de l'antifeixisme mundial, i en la contesa que trasbalsa el món, no ens considerem espectadors, ja que si bé una política absurda de "localització dels conflictes" va fer possible la nostra provisional desfeta, la lluita no és acabada. Declaracions recents del cap de Falange Espanyola, indiquen abastament, el camí: Nosaltres i el nostre poble, amb les democràcies; ells, — opressors de tots els pobles hispànics — amb els enemics de les llibertats individuals i col·lectives de l'humanitat. Si ahir lluitàrem sols i desvalguts, amb l'única esperansa de que tard o d'hora els interessats comprendrien que a la nostra causa era també la llur, cal remarcar la nostra adhesió a tots els que lluiten contra l'enemic comú? Creiem que no. La conducta dels homes val més que tota una fraseologia més o menys brillant, i si tenim quelcom en legítim orgull, és la nostra condició de precursors d'aquest gran exèrcit del front de les democràcies. Tots, absolutament tots, els que lluiten contra l'opressor són els nostres amics, que poden i deuen comptar amb nosaltres. No podem preveure com es reconstruirà el món, però afirmem com a catalans, que les nostres aspiracions són compreses en l'anomenada "Carta de l'Atlàntic". Volem sols i exclusivament ésser lliures de regir els nostres destins: el que és bó per als Bohémis, Txecs, Moravis o Albanesos és bó per als Catalans. Malgrat tot, creiem avantatjós i addient es discuteixin, amb els nostres amics dels altres pobles hispànics, fórmules d'arranjament que ens permetin marxar junts vers la conquesta de les llibertats que ens són comunes. Posseim l'anomenada d'ésser gent que toca de peus a terra, i si es té en compte que amb nosaltres tenen, ara, problemes anàlegs, cal agermanar els esforços per tal d'anihilar el règim que ens oprimeix a tots...

Es fa un xic difícil comprendre l'encongiment o millor la inexistència en que es troben els èstaments representatius de Catalunya. Solament té explicació, per una manca de solidesa, filla d'una situació que no s'adiu amb les necessitats del moment. Cal reaccionar contra el desencís i la defallensa i cercar, entre tots, una fórmula per tal que els catalans tinguem un organisme de govern que ens representi i aplegui, organisme que no degué morir mai i que cal fer reviuere. Pesi als malentesos, tenim fe que no trigarem en veure al cap de la reconquesta de la Pàtria, una direcció volguda pel seu propi prestigi i sostinguda per tots els catalans.

Seríem orbs, si pretenguéssim que l'empresa és fàcil, sense entrebancs ni esculls; però sí som un poble forjat en l'adversitat i l'opressió, que en el sofriment ha confirmat la seva flexibilitat i fortalesa, es pot esperar que el seny s'imposarà en tot.

Els que fem CATALONIA, ciutadans anònims en el calvari de l'exili, voldríem que la nostra tasca es desenvolupés per viaranyes de comprensió i germanor, i per aixó, prendrem com a principi normatiu, el més absolut respecte a les opinions alienes. Voldríem, per tant, la cooperació dels nostres compatricis en una obra que ens demana a tots: el deure inajornable de treballar per escursar el sofriment dels que pateixen l'esclavatge en la patria vexada i escarnida, dels qui deixàrem en els camps de Fransa i de tota la humanitat que sofreix els estralls de la guerra.

Amb tota la nostra petitesa, sense donar gran volada al que no en té, pretenem participar, de manera modesta, en l'obra de catalanitat, de revifament dels sentiments patris, en l'obra de la reconquesta de Catalunya.

Si el nostre esforç val per quelcom, ben guanyat sigui pel goig que ens produirà la confortadora satisfacció de col·laborar en el redressament de la Pàtria.

Vina a Catalunya, Quisqueya.

PER J. A. I P.

Els estralls de la guerra, com a cástic a una humanitat extraviada, continuen. La gran tragèdia no s'acaba; pero dia vindrà, que la pau serà entre nosaltres. Venssuda la bèstia que tots porten dintre, l'home cercarà altra vegada, els camins de la veritat i de la bellesa, i un nou món sorgirà enmig de les flames, de les runes i dels immensos fossars que ja s'aixequen i se n'alssaran, encara. Llavors, si les forces físiques han pogut suportar les privacions i els canvis d'ambient climàtics i superar les crisis morals que desfant el cor i abaten l'esperit; si la carcassa material que anem arrossegant deixa l'automatisme i aconsegueix moure's del determinisme lliure d'abans, tornarem al reconet que ens ha vist néixer. I per a llavors, és pel que et dic, Quisqueya bruna, que has rigut quan el nostre plor s'iniciava; que ens has donat conhort quan, sense esma, deambulvem pel paisatge tropical i que has pregat per a la nostra bona sort, vina, amb nosaltres, a Catalunya. Si, Quisqueya; criolla gentil, vina amb mi, i veuràs un petit món, petit, com el teu, en extensió, però gran de contingut, on hi ha de tot; sols li manca una cosa per la qual ha lluitat, com tu, i no ha aconseguit, encara: la llibertat.

Vina a Catalunya, Quisqueya, de rínxols color de les móres nostres, i el cel blau i el paisatge verd y verd grisenc, et recordarà el teu cel i el teu paisatge; i un sol, que lluï com el teu sol i que, també, escalfa el cos i enforteix l'ànima. Boscúries de pins, de bets, de roures i alzines, et donaran, india que d'amor t'abruses, ombra a l'estiu, i trobararas tebior a l'hivern, en els prats i en les planúries.

Catalunya, Quisqueya dolssa, és un poble viu, no pás una ficció política, no és província ni regió; té totes les característiques de nació: història, territori, economia, art i llengua i literatura pròpies. Quan un català et digui: "T'estimo"...., t'estimarà de debó i per sempre. Es un poble simple, franc i noble, que no para, que treballa de ferm, però, que, també, riu i canta.

Si véns, Quisqueya, encantadora coqueta, pujarem als Pirineus, i d'allí, si és a l'hivern, tardor o primavera, enmig de neu blanca, i immaculada, la salutació més cordial, una d'aquelles salutacions tan teves, adreçarem als germans, de Franssa, als catalans-fransos, de més enllà de la ratlla. I baixant i saltant, tot donantnos les mans, de carena en carena, entre bous, vaques i moltons que peixen pels herbeis humits, estada farem a la Vall de Húria, on la Verge d'éban, hi té el seu cambril i el vianant eixoplug confortables. Cingleres, voces i maluixes boscanes té el Montseny, i la Verge Bruna, la Verge del color teu, té Montserrat: la muntanya serrada, de pic's únics, on s'ha fet possible marxar junts la tradició i el progrés.

Si de les carenes descendim a la mar, "Mare Nostrium", ben nostra per haver-hi senyorejat les naus catalanes de Roger de Llúria a la conquesta de Nàpols, Sicília, Alger i altres pobles costers, abans de

la unitat italiana i, clar, abans del feixisme grotesc, volguda Quisqueya, veuràs de la part de Llevant, des del Cap de Creus a la feinejadora Blanes, una costa de meravella: la Costa Brava, que res té d'envejar a altres costes de moda. Aigua verda i aigua blava, del blau fort que tant t'agrada; sorra fina i blanca, sorra granada roja com el teu sucre de melassa. I prop d'aqueixa costa ideal, costa de llum i de color, acarjada per viles i villetes, poblets i llogarets, d'Empúries les runes, com a testimoni viu d'una civilització que fou, la civilització hel·lénica, que ens deix; rastre. I una mica endins, la Girona immortal, curulla d'història i de pedres venerables. I lliscant, lliscant per una mar tranquila i sota un cel ple de gavines que xiscla que xisclarás, no ens deixaran tot el viatge, Quisqueya bonica, ens endinsarem per la Costa de Ponent, passant per la Blanca Subur d'antany, la Sitges d'avui, vila de claveiis, de roses, del vi moscatell i la garnatxa, que en el seu clos petit i rialler, serve el museu de més originalitat: el Cau Ferrat, museu de ferros d'art i decoratius que li llegá Santiago Rosinyol, pintor-poeta i escriptor, que, de més a més, no deixa mai l'optimisme, el bon humor i la bohemia. I després, vindrà Tarragona, la "Tarraco" romana que, del seu sol esbentrat n'ha eixit el millor conjunt evocador de l'esplendorosa época cessaria. I més enllà, l'Ebre, el riu que, entre altres i millors temps, àmplies i gallardes veles llatines solcaren i que al veure'l discórrer mansoi, et remorerà el teu Ozama. Altra ratlla arbitrària que limita el territori, separant-nos dels germans de València i dels parents d'Aragó, per als quals tindrem un bon record i amb nostre efusiu salut, els adreçarem el desig fervent de retrobar-nos. Quisqueya, criolla amable, però, enssá de la ratlla, com a presentalla magnífica als que la passen, podrás gustar dels millors fruits: peres, melons i síndries; albercocs del pinyol dols pomes i taronges; podrás gustar del millor peix, del pa blanc i del vi que es talla. I riu pujant, arrossals, tarongers i pereres; llimoners i ametlles, i Tortosa, l'antiga Dertusa, estintolada entre fruiterars immensos, el riu i la muntanya, i després oliveres i més oliveres centenàries.

¡Oh terra catalana, pródiga, exhuberanta, treballada amb amor i passió! Que ne'ts de bella i de promences, plena!

I Ebre amunt, sempre amunt, amb el mateix paisatge i la mateixa riquesa que brolla de la terra i del treball de cada dia, la millor riquesa que ens és donada, seguint colzades i camins dels sirgadors i travessant rescloses, ens arribarem a Lleida, la capital de muntanya, la ciutat de la boira baixa i centre comercial de dilatada i ubèrrima comarca, que la vetlla des del seu cim la Catedral románica, que el mal gust i l'esperit de destrucció i de venjansa han convertit en desferra casernària.

L'encursió, però, Quisqueya maca, s'haurá perllongat massa. Les emocions haurán estat molt fortes,

PER MANCA DE MATERIAL D'IMPRESSA ADDIENT PER COMPOSAR EN CATALÁ ENS ES IMPOSSIBLE RESPECTAR LES REGLES ORTOGRÁFIQUES. PREGUEM ELS NOSTRES AMICS QUE ENS HO PERDONIN.

VINA A CATALUNYA . .

els contrastos forsse aguts; els teus ulls, feridors, de tan esbatar-se i impressionats pels raigs de llum i per les imatges copsades, haurán perdut la lluisor i llur escrutadora intensitat; el teu cos, ja, lás, necessitará del repós; el teu esperit inquiet, i tot, no podría amb noves sensacions. La varietat haurá estat tan diversa, que caldrá deturar-nos per a fixar els records i les idés. La quietud i la placidesa, podrem trobar-les en la vall de Santa Fe del Montseny, i el iode, que enforteix l'esperit, amb escreix, ens el donaran els banys de S'Agaró. I després, xamosa Quisqueya, anirem a la Capital que plasma el conjunt de la terra catalana i podrás estudiar la seva diversitat dintre la unitat, comprendrás la Nació nostra, i ádhuc l'estimarás, no en tinc pas dubte.

¡Oh Barcelona! cor i cervell de Catalunya! Ciutat gran, cosmoplita, on hom treballa, passaja, canta i riu i viu la vida plena! Llargs carrers, ámplies avingudes i la Rambla de les Flors incomparable; parcs i jardins, monuments del passat i del present; barriada gòtica; tot en una unitat inarmónica simbol de comprensió, convivència i d'avenc, amplis estadis i esbelts colisseus per a l'enfortiment del cos; biblioteques i museus per al pa de l'esperit; temples de tots els estils, amb l'únic al món, de la Sagrada Família; flors i més flors i música, poesia; lletres i ciències: una eina per a cada activitat i un goig i una joia per a cada desig. I oh, coincidència; per a tu, felis: la vostra Patrona la Verge de la Mercé, que baixá amb l'escapolari donant-vos la victória contra l'opresor en la "Batalla del Sto. Cerro", ho és, també, de Barcelona.

Quan coneixerás Barcelona, voldrás Quisqueya amable, conèixer la nostra história, el nostre art, el folk-lore racial, la literatura nostra i tot el que illumina l'intel·lecte i aixeca el nivell d'humanitat. I aviat, sabrás que el comte Jofre, el Pilós, fou el fundador de la nacionalitat catalana i que amb la seva sang creá la senyera barrada; que el comte-rei Berenguer III el Gran, eixamplá els dominis, conquerits als árabs; que Jaume I, el Conqueridor, portá l'enssenya victoriosa per terres de València, Múrcia i Mallorca; que Joan II protegí les lletres i les arts, empará els trobadors i creá la festa de la Gaia Ciència,

després Jocs Florals i que l'últim comte-Rei Martí I, per la seva bonesa i protecció als húmils ha merescut el sobrenom de l'Humá. I lleirás, si llegirás perquè no et manca intel·ligència i a mi bona voluntat per ensenyar-te la llengua nostra, no el dialecte que t'hauran dit tantes de vegades, els nostres millors poetes: Ausies Marc, Aribau, Verdaguer, Maragall, Guimerá, Carner i tants d'altres. I comprendrás les gestes dels nostres grans polítics que tan han maldat, com els teus Duarte, Sánchez i Mella per restaurar la perduda sobirania: Pau Claris, Rafael de Casanova, Francesc Maciá i Lluís Companys; Companys i Claris caiguts pel bras armat de la incompetència, de la intolerància i del despotisme.

I després del respós, Quisqueya seguirem encarà terra catalana, hi veurem zones fabrils on el fil, la seda, la llana i el cotó, es filen i es teixen. —Sabadell, Terrassa, Vilanova, Mataró, Manresa i Berga—; les zones on el carbó s'arrenca de les entranyes de la terra i les turbines que mai paren, produeixen forssa i llum. A tot arreu, planes i pujols; cims i muntanyes; res de planes mortes o de crestes inhòspites. I a l'estiu anirem a la festa gran de qualsevol poble, la Festa Major, i allí sentirás nostres cançons i ballarás la nostra danssa, la Sardana, de la qual el poeta Maragall digué:

"La sardana, es la danssa més bella
de totes les dances que es fan i desfant..."

I quan haurás vist la Catalunya tota, si vols quedar'thi t'oferire el meu recer molt merescut el tens, una caseta blanca de cara a la mar, plena de llum i de sol, de fruites, de pins i de ginesta, i a l'estiu, sóta les parres i a l'hivern, prop de la llar bo i atiant les branques i avivant la flama, al recordar el que els teus ulls han vist i el teu cor sentit, comprendrás a bastament, el nostre plet, la tristor nostra quan férem coneixensa, la melangia d'avui, i se't ferá més viva i comprensible que mai, aquella canssó de Verdaguer que comenssa:

"Oh dolssa Catalunya
Pàtria del meu cor,
qui de tu s'allunya
d'enyoransa es mor..."

¡Vina, amb mi, a Catalunya, Quisqueya!

UN ALTRE QUE CAU

Ens arriba de Catalunya la terrible nova de la mort del nostre volgut compatriota Jaume Girabau, fusellat pels botxins falangistes.

Jaume Girabau, és l'exemple frapant, l'exponent magnífic de la joventut catalana incorporada resolutament a la lluita.

Fill de Sabadell, desde ben jove es mou en els medis obrers i arriba ràpidament a ésser un estimat dirigent sindical per la seva capacitat, conseqüència, abnegació. Sap de presó i de represions.

Durant la nostra guerra, arriba a forssa d'intel·ligència, de combativitat i de devoció, a la causa antifexista, a Comissari de la 30 Divisió, la més catalana de les Divisions catalanes.

Emigrat a la República Dominicana ell sent aviat la crida del poble catala que lluita soterràniament contra els invasors. Torna a Catalunya a lluitar junt amb els seus germans de sempre. Un jorn malhaurat, sabem que ha caigut en mans dels que endolen Catalunya. Temem per la seva sort.

Avui coneixem la fi punyent d'aquest vida exemplar segada en plena joventut.

Amb soldats d'aquest tremp, la causa de Catalunya está guandada.

La Batalla de Russia

IMPORTANCIA DE L'ACTUAL CAMPANYA AL SUD

MANUEL TRUEBA

Comenssada, fa ja algunes setmanes, l'ofensiva d'istiu, les divisions nazis han portat la linia de foc fins les zones riberenques del Riu Kuban en el sud i a "l'Arc del Don" a l'oest de Stalingrad.

Sens dubte, aquesta penetració té certa gravetat per a l'exèrcit soviètic, no sols per la superfície de terreny que ocupa sinó pel seu veinatge amb punts estratègics i industrialment importants. Es tracta, de Stalingrad i del Cáucas. La conservació del primer, és de cabdal importància pels russos per constituir la clau de les principals comunicacions fluvials entre el centre del país, o sigui entre les forces soviètiques del Cáucas i les seves fonts de proveïment material i humà. Tant mateix, és importantíssima la possessió del Cáucas per les raons següents:

1er.—Porqué el seu petroli útil i necessari als russos resulta molt més útil per als alemanys.

2on.—Perqué la possessió russa de Caucasia, tan sols sigui de la seva part meridional, assegura bases a la flota soviètica imbatuda fins avui malgrat tots els intents de l'aviació de Goering.

3er.—Perqué el Cáucas en mans alemanys tindria repercussions desfavorables per els aliats en el que, el futur rol de Turquia atany.

4art.—Perqué la seva conservació simplifica el contacte terrestre entre l'exèrcit rus i els combatents aliats del Mig Orient.

Com es veu, els objectius són d'un valor indubtable i justifiquen el braó que empren el nazis en conquerir-los.

LA BATALLA DEL SUD, NO ÉS DECISIVA PER ALS RUSSOS

No cal, però, exagerar la situació en cap sentit, ja que si bé és pot assegurar que una decisió desfavorable per al Mariscal Timos-hensko no determina res irreparable per a la seva Pàtria, un resultat deslluït per Hitler pot ésser el principi del fi de la seva "estrella".

A l'iniciarse les operacions en el front rus-alemany, aquests no practicaren una operació de tipus convergent ja que en un país de les característiques geogràfiques i industrials de Rússia, una victòria en un sol lloc, fos quina fos la seva importància, no determinava una decisió definitiva de la guerra. La reflexió sobre aquesta veritat, farà en els moments actuals més optimistes als nostres amics en relació a la importància dels replegaments soviètics i ajudarà a comprendre que la batalla del Cáucas, malgrat els enormes contingents participants, és de les batalles que no faria caurer, fatalment, la balansa al costat dels alemanys suposant que la guanyessin. Remar-

quem tant mateix, que la conducció actual de les operacions per part dels alemanys no correspon a llurs concepcions inicials ja que la resistència primer i els contra-atacs russos després, han modificat substancialment l'estratègia hitleriana que es limita actualment a operacions massives en fronts relativament reduïts en contraposició de l'estratègia que vingué desenrotllant l'any passat.

Quan parlem dels resultats parcials, que únicament pot esperar Hitler de l'actual batalla, no pretenem que el Fuerrer no llenssi, a la mateixa tot el bo i millor de les forces que posseeix. Al contrari, l'esforç de la Wermacht, és tan total com el realitzat en les batalles de Bialostok, Smolensk, Kiev o Moscú. Resulta forssa més complicat acometre un objectiu contra un enemic que no solament no s'ha deixat abatre si no que ha produït una enorme quantitat de baixes en les pròpies rengleres que entendre-se-les amb exèrcits que servien d'entrenament i donaven a les forces pròpies una moral de victòria i de superioritat indiscutibles. Hem dit, doncs, que Hitler ataca, actualment, amb la mateixa violència que ho feia anteriorment, i és possible que l'escomesa actual contra Stalingrad no tingui precedents en la història militar, la qual cosa no modifica la nostra opinió de què els russos peguen tan fort, que han modificat les actuals ambicions hitlerianes en relació amb les de l'istiu passat, o el que és semblant: que els nazis es resignen obeïr, per etapes, el que pretenien en una acció i d'un sol cop. En realitat, la iniciativa alemanya es veu constantment entorpidida i es sovint frustrada per l'extraordinària perícia del comandament rus i per la magnífica eficàcia del seu aparell militar. No esmentarem el significat de la "treva de Sebastopol" ja que tothom voneix les conseqüències de la més gran i heròica batalla que coneix la història. Però fixem-nos en Voronev. S'ha comprés bé la significació d'aquesta èpica resistència russa? Possiblement, solament es coneixerà el dia que a la butxaca d'algun general nazi (acabat de penjar) es trobi algun bloc de notes on es confessi fins quin punt Voronev vá ésser fatal per als designis hitlerians.

Per nosaltres, és claríssim que a iniciar von Boch la seva marxa vers Kurs ho feia amb la intenció de sobrepassar Coronev y travessar el Don pel lloc més fàcil i aventatjós. Aquest propòsit, és facíllissim de comprendre per diverses raons: passat l'obstacle les pèrdues que han experimentat en llurs intents de creuar el "Gran Arc" davant Stalingrad. Les divisions alemanys, podien haver encerclat el dispositiu soviètic establert als dos marges del Don i fer inoperant la resistència de les forces russes que mantenen la línia que de Xenliamsk va aigües avall del Don vers la confluència d'aquest riu amb el Medveditsa i el Khoper. A unes milles del sud-est de Voronev, els alemanys es trobaven en possessió d'una xarxa de comunicacions que conecten no sols amb Sta-

La Batalla de Rússia...

lingrad sinó també amb v ries ciutats del Volga central, entre elles Saratov que té prop de un mil-li  d'habitants. No podent realitzar aquests propòsits, els alemanys es veieren impulsats a relliscar per la vore-ra dreta del Don i obligats, finalment, a batr s a Kle-
tskaya i Kotelnikovo, batalles que per les enormes baixes en les rengleres germàniques minvaran molt l'èxit obtingut.

Resumint: Es pot assegurar que els progressos ter-
ritorials realitzats, ho han estat a un preu tan aet en homes i material, que poden en dies successius fer que les armes alemanys s'arrepenteixin dels seus èxits.

ELS AVANSSOS PEL CAUCAS SERAN CADA
DÍA M S COSTOSOS I LENTS.

Quan aquestes ratlles vegin la llum, és possible que les tropes alemanyes estiguin a una dotzena de milles de Grozny avenssant a cavall de la via ferrada Ros-
tov-Baku. No deu creure's malgrat tot, que es trobin a prop de realitzar els seus somnis de possessionar-se del petroli caucasià. Opinem pel contrari, que queda molt camí a córrer amb relació a aquests propòsits.

Les fonts de nafta capturades per les forces de Hitler a Maikov, constituexen una mínima part del combustible caucasià. Poden apoderar-se de les ex-
plotacions de Grobny, ja que aquestes es troben en la part baixa de les estribacions caucàsiques, i, amb això, no tindrien els alemanys la principal riquesa pe-
trol fera del sud de la U.R.S.S. situada a espatlles de la cadena muntanyenca que separa a R sia de Turquia i de l'Iran.

En els seus avensos vers el sud, els germànics comenssaran a topar amb dificultats per ells desco-
negundes, no sols en l'actual batalla sinó en tota la guerra germano-soviètica. Fins ara, els tancs nazis han avenssat al llarg de les plan ries per on c rre la magnífica via Rostov-Baku. Estepes llises i plan -
ries d'extensió gairebé oceàniques, han negat als rus-
sos els més rudimentaris llocs per establir punts forts sobre defenses naturals i per tant els alemanys han maniobrat amb plena llibertat.

Aquestes aventatges estan ja a les acaballes pels alemanys, en el moment en què la línea de foc topi

amb els primers turons situats al sud de les riberes del Kuban i del Teret. En aquest punt, la via ferrada que utilitzen, els nazis, com a eix de marxa, passar  de les plan ries indefensables per empotrar-se en els promontoris del Daghestan Septentrional.

Pretendre aleshores seguir utilitzat el ferrocarril com a eix de marxa, és totalment impossible. La zona menys muntanynea per on el ferrocarril s'endinsa vers Baku, consisteix en un corredor de setze milles d'ample empresonat entre el Caspi Occidental y muntanyes que com el Chah-Dagt pugen a més de 4.000 metres.

Tampoc es f cil, pels nazis, abandonar el curs de la via ferrada i intentar progressar, amb direcció nord-sud, posant en pr ctica la guerra de muntanya i marxar sobre Baku per camí de Tiflis.

En aquesta fase de la guerra, el factor "superioritat d'armes", que els nazis han obtingut amb la "sumissió d'Europa" desapareix en part i quan la lluita es situi en el terreny de soldat a soldat i de general a general, els russos són superiors a llur enemic. De oest a sudest, els nazis toparan amb una extraordinària línia defensiva de gairebé 700 quilometres vorejada per una cordillera que oscil-la de 4 a 5000 metres d'altitud i va del Mar Negre al Mar Caspi.

Creiem que, en el successiu, els passos nazis seran més curts i costosos. El poble rus ha donat a bastament proves del seu heroisme i tenim dret a confiar en que cada una d'aquestes aventatges que ara per primera vegada comenssa a oferir-los la naturalesa, ser n utilitzades amb l'heroisme i pericia que cada dia ofereixen al món.

No es pot negar que el terreny té un valor, però en doctrina militar són els exèrcits i no el terreny els qui fan la guerra. La fi d'aquesta, està determinat pel gran de desgast i fortalesa en què ha arribat cada un dels contendents. Contemplant les coses desde aquest punt de vista, estem convenssuts de que els sacrificis del poble rus seran compensats per la vict ria més gran, conjuntament amb llurs va-
lerosos aliats que no escatimaran sacrificis per tal d'alleugir el pes que sobre ells suporten.

Llicenciat Juli Hoepelman

Advocat i Notari

Luperon 11

Telefons 2418 i 1283

Ciutat Trujillo.

LA NOIA DEL METRO

(APUNT QUE FORMA PART DEL VOLUM

«TRES A LA RERAGUARDA»

DE C. A. JORDANA).

Del metro en qué tot es més petit, es a dir: del Gran Metro. Si és que encara hi treballa. Perqué em dona cada surt sense saber-ho pobreta! avui no l'he vista, ni ahir, ni abans d'ahir, ni l'altre. On deu foradar? Urquinaona? Fontana? Lesseps? El simple desplaçament que hom fa amb quinze céntims me la treu de la vida, i me la imagino en un món hostil, sense l'aura de la meua sol·licitud silenciosa per a protegir-la dels perills que la volten. M'esgarrifo aleshores i penso amb una melangia agredolça:— Tornarà? Ah!

Fins ara, si és que aquest cop no em fa el salt definitiu, ha tornat sempre i ha tornat a deixar que jo li passés per davant sense adonar-se que aquell simple esdeveniment podria tenir una transcendència enorme. No, no se n'ha adonat la noia del Metro...

Pero no us cregueu pas que aquesta noia tingui una essència *metrica*, si és que existeix cap essència d'aquesta mena. Si el vestit negre del collet blanc li escau, es perquè porta en ella mateixa prou escaïença per a escampar-ne per tots els vestits que tinguin la gosadia de tapar-la. Si a els seves mans el foradament de tiquets s'omplen de prestigi, cal atribuir-ho a la gràcia animal dels seus moviments, reveladora d'un esperit immatur que espera el sol fecundador. Pero és a part una illa de repós i de frescor co'rada, entre els illots hispànics que afiten les escales subterrànies...

Ha de tenir la pell molt llisa i la té llisa de color. I d'un color tan fosc que, si us imagineu de besar-la, sentiu tot d'una un gust deliciós de xocolata. Però els seus gustos i les seves flaires, tots bons, no deuen tenir fi ni compte. De vegades, veient-la de lluny, sento l'aire romànic omplir-se de sobte de salaborr marina, i devallo vers ella amb les cames plenes del pessigolieg que us dona la proximitat de la mar.

¿Es així el que em fa pensar, a base d'ella, en la Barceloneta? ¿O el curiós avansament de les celles damunt uns ulls esplèndits, que us presenta la gràcia i l'aspror d'una escullera? Aquesta joveneta del Metro (no deu passar pas dels setze anys) té una mena de cellaarrufament perpetu-esquerpesa que es barreja deliciosament amb la dolça innocència del seu rostre.

“Cal no fiar-se em deia un jove professional del festeig— de les noies que es deixen abordar amb facilitat. No vull pas dir que siguin males noies; n'hi ha ue tenen un cor de galea. Tampoco no parlo de castetat. Vull dir que la noia que escolta fàcilment el que li diuen és que encara no ha comprés que li diuen bestieses, i no paga pas el tret de festejar amb gent poc comprensiva. Us exposeu a escàndols, parents, sublimat corrosiu, i encara —i així és el pitjor de tot— a avorriros. No, no —afirmava el jove professional del festeig.— Deu—me una d'aquelles noies que, quan els hi sortiu al pas per a dir—los “Filleta els teus pares no n'encertaran cap més com aquesta” o algun afalac per l'estil, torcen el rumb tot d'una, després de mirar-se de cap a peus i de dir-vos, amb el llavi de baix una mica avanssat: “Poca-solta!” “Amb així us engresqueu més que mai”.

Si; aquest jove professional del festeig tenia raó. Amb així us engresqueu més que mai. I es ben just.

Perqué, ¡qui pot calcular el tresor de sentit, la riquesa del fàstic, odi, rancor, indiferència bondat amor que pot posar una noia com cal en l'adjectiu “Poca-solta”? No pas les infelices que us dien *esaborio* quan llurs palpissos no us inspiren cap bestiesa.

La meua (es un dir) noia del Metro té, doncs, l'esquerpesa escaient i us pren o us forada el tiquet amb un punt de desdeny molt adequat. Però la seva aspror no és pas malagradosa, ni es incapas d'endolcir-se algun cop amb un punt de somris que ressegueix el llavi sota d'un nas d'una regularitat adorable. Una vegada vaig tenir la sort de presenciar un lleu endolciment d'aquests i la dissort de descobrir-li una causa palesament indigna.

La causa era un minyo d'aquells que turmenten l'escuradents en públic escupen atapeit i amb punteria descriuen un arc amb la punta del nas cada vegada que una noia passa per llur costat... Perill esgarrifós per a la noia del Metro!

Perqué ella no pot conèixer la pròpia excel·lència. I decantada al matrimoni (com encara solen ésser les noies per aquí), podria creure no sols que aquell minyo és un bon partit, sino fins i tot un partit admirable. Sé l'admiraria, després i tot de casar-s'hi, i es perquè es quedaria a casa a fregar, rentar, parir, i, en general escarrasar-se mentre ell turmentaria l'escuradents en públic, escopiria atepait i amb punteria, decriuria un arc amb el nas rera les popes femenines.

Peró aquest perill terrible com és, no és encara el mes esgarrifós en que pot caure la meua pelldaurada, cabellnegra, ullprofunda noia del Metro. Perque en aquest cas, encara que allo verament seu s'aturi abans de la naixença, fet avortar per un marit vulgar, pot restar-li com un caliu que tregui ara i ades una bella guspira maternal. Però suposeu que ella caigui entre les mans d'un home de diners que, prou intel·ligent per a descobrir el seu intens atractiu físic, tingui el poc sentit de voler dressar-la damunt d'un pedestal o ajeure-la en un llit de roses. Horror! No vull pensar en la noia importància precisament en alló en qué no és important, mentre que alló en que podria ésser-ho és aixafat pel pes dels afalcs.

Escolta noia. Jo et diré el que et cal fer. Sargeix els mitjons del poeta. Fes bullir l'olla del novel·lista. Fes el llit del músic o del pintor. M'entens? Vull dir una d'aquestes coses i tot el que comporta. Partirás, es clar. Serás un escarrás desesperat. T'estaras sola temps i més temps, mentre el teu company fa tombs pels núvols. Pero un dia...

Un dia et sentirás de sobte una mà a l'espatlla, i el contacte et farà estremir com un part de tu mateixa amb un dolor que aixampla el cor... I una nit obriras els ulls fí oferiras l'ànima nua a uns ulls furgadors... I un vespre... I cadascuna d'aquestes vegades serás creada de bell nou, i Tu seras Tu, noia del Metro!

Ja t'ho he dit. Però tant se val. Perqué tu no pots saber res de tot així, criatura. Alló que és possible en tu, respondrà només quan li sigui feta la crida, si la crida es ben feta. I no sóc pas jo qui ha de fer-la jo només (tot d'un que et tornin a posar en el meu trajecte), com a mostra constant de la meua devoció profunda, aniré passant per davant la teua finestra i deixant-hi humilment un tiquet foradat.

Les causes llunyanes i properes del fet historic de Catalunya.

LLIC. PONCI SABATER.

Després de prop d'un any de setje per part de les tropes de Felip V. i del seu avi, el poderós rei de Fransa, i de resistir aferrissadament el darrer assalt combinat dels exèrcits i flotes borbòniques, caigué la ciutat de Barcelona, cap del Principat, arrossegant amb la seva caiguda la de les llibertats polítiques i institucions jurídiques de l'antic estat.

La data de l'onze de setembre de 1714 no és un fet aïllat i fortuit sorgit com a conseqüència d'un acte esporàdic de rebellió del catalans; per al contrari, no és més que la conclusió lògica d'un procés de tres centúries en el qual es juguen els interessos oposats de les diverses nacionalitats hispàniques, que infantades per separat després de les invasions germàniques i àrabs, havien adaptat també diversos conceptes econòmics i jurídics en llurs institucions polítiques i socials d'acord amb les necessitats naturals i d'expansió.

Els diferents reialmes castellans unificats ja, una volta sorgí el reialme portugués, concentraren la seva política internacional en activar la reconquesta a fi d'arribar per les costes peninsulars del sud a les per on passaven les grans rutes del mercat de l'epoca. Portugal també vol arribar a les costes sud malgrat que per l'oposició de Castella es té de contentar amb les mes occidentals i així fa que es llenci a incursions i conquestes en les costes africanes.

Quan esdevingué realitat la Federació Catalano-Aragonesa, ja Catalunya havia assolit ésser potència mediterrània que comensava a disputar el monopoli als venecians i genovesos i, per tant, imposà la seva direcció en la política internacional de la Federació.

Malgrat la seva forssa, una commoció religiosa i social que tingué lloc en els seus estats del nord del Pirineu, (estats vasalls dintre l'organització feudal mig-aval determiná que s'estrangués en una batalla, la de Muret, el seu logic ritus d'expansió

La política que s'inicià, després, de cara a l'exemplement peninsular, per part de Jaume I., es trobá, tot seguit, amb dues forces d'oposició. La primera, la tradicional política catalana vers els territoris germans del nord dels Pirineus, que portá com a conseqüència una contradicció d'interessos amb el rei de Fransa, i com a resultat la necessitat de l'expansió pel centre i sud d'Itàlia a fi de protegir les rutes de navegació; la segona, el rezel i l'oposició de Castella a la penetració catalano-aragonesa en el territori sud peninsular.

La posició catalana, sorgí, doncs, del fet econòmic ja esmentat. Precisava a més, arribar a la mar de les riqueses a fi d'acontentar el mateix a la noblesa alta que a la baixa, i a la burguesia viletana que necessitava assolir l'estabilitat econòmica de les classes directores de la Federació de l'orient peninsular. Aquestes clases, creen per, tant conservadors i com a tals conciliadores i, aquesta actitud de conciliació palesada per part dels catalans al morir el rei Martí en el problema de l'elecció d'una nova dinastia. Pendent fer-ho, Catalunya no prengué cap determinació que hauria estat acceptada per les altres germanes de Federació que estaven, en aquest assumpte, en ple desconcert, i pel contrari, pregá a valencians i aragonesos la reunió conjunta i, en el prou compromís de Casp, la delegació catalana es pot dir no va fer oposició i acceptá la voluntat expressada pels altres en pro de la unitat i la conciliació.

Después de instaurada la dinastia castelana a la Federació, quan al fer-se avinent la diversitat de concepcions entre els nous sobirans i els interessos de la política catalana, ja que es mercés a les seves institucions i a llur direcció per una oligarquia mercantil que ha progressat no sols l'estat sinó també tots la Federació, es quan esclata la primera revolta si bé el pretext en fou la causa del Príncep de Viana. No obstant, amb prudència, es restableix el ritme la llibertat dels antics pobles germans en la Federació del país i molt més al veure que, encara que sigui per

al govern catalá en els tractats de Utrech i Ramstrach satisfere ambicions personals, els nous sobirans segueixen la política d'expansió mediterrània, áduc després de llur unió, per matrimoni reial, amb Castella.

Un fet de transcendència mundial destinat a capgirar el ritme econòmic del món trasbalsá, de sobte, el ritme de la vida catalana. Els descobriments. Les rutes portugueses i les rutes de Colom.

A l'arribar aquí, caldría preguntar: Per a qui féu Colom el descobriment? per a Castella sola? o bé per a la doble corona? El fet d'anomenar "Espanyola", a la illa predescoberta i origen del veritable descobriment, a l'antigua "Quisqueya", terra nova que més aima el descobridor jueu catalá, demostra quina era la seva finalitat, cosa que també es palesa no sols perquè en les capitulacions que es registren en la Cancilleria d'Aragó hi intervenen els dos estats sinó, també, per l'ajut econòmic aportat pel tressorer aragonés i pel gran nombre de catalans (marins, aventurers, frares) que acompanyen a Colom en altres viatjes. Després, però, de la vinguda de l'enviat reial Bobadilla a l'"Espanyola" i de la requisita de papers dels germans Colom, molts documents desapareixen i es comensa a forjar la llegenda oficial en la qual es preten enfosquir-ho tot entorn de Colom i del seu descobriment. El resultat és que Castella recull per ella sola la troballa, amb l'apoi reial, al iniciar-se els Austries com a sobirans d'Espanya.

Es podrien cercar la causa de tot aixó, en la necessitat dels sobirans de donar sortida a l'aventurismo i esperit rebel i ambició dels empobrits estaments de Castella, que servís de válvula d'expansió a una probable revolució que triomfant hagués fet de Castella i altres pobles peninsulars, pot ésser, els capdavanters d'uns principis que avui son els anglesos qui sen diuen hereus. El fet de la revolució dels Comuners i, després de les Germanies, sembla així palesar-ho.

Des del començament del segle XVI, Catalunya va anar devallant cap el seu empobriment econòmic i ádhuc polític. Desviades les seves rutes naturals de comers, impossibilitats els catalans d'aprofitar les noves pels monopolis portuguesos i castellans, emparats aquets darrers per l'oficial Companyia d'Indies, i per més escarni veient la seva herència d'expansió econòmica vers Italia convertida en pretext per a guerres constants per a l'hegemonia d'Europa, va, poc a poc, esdevenint un poble vell i caduc que serva però la seva personalitat i s'aferrissa a les seves institucions enfront de l'absolutisme absorbent i centralitzador dels Austries.

Els diferents atacs perpetrats pels sobirans i els seus Ministres, contra les institucions i privilegis de Castella i d'Aragó, impressionaren, dolorosament, als estaments catalans, donada la tradició semi-republicana de les institucions creades per una burguesia mercantil semblant a les de les Repúbliques i Principats Italians; i si a aixó s'hi afegeix cert rezel de la noblesa catalana envers la de Castella, al considerar-se menyspreada per no poder participar en prebendes d'Ultramar que determinaven l'enriquiment de qui les gaudien; i el logic descontent de la poderosa oligarquia mercantil i burgesa, que malgrat ésser la més preparada continuava separada de la colonització americana, a l'empar d'un monopoli odiós, el qual li produí un empobriment que afectá també l'artesanat i els camparols; empobriment agrourjat per

ésser el territori catalá, constantment, teatre de les invasions, ja que els exèrcits imperials estaven acantonats en el Principat per a la defensa dels passos del Pirineus, determinaren el moviment seccionista provocat per la política desercitada de l'Olivares.

Catalunya es dona compte, que en les contradiccions ambicioses dels sobirans dels grans estats per al predominí d'Europa esdevenia un senzilla joguina i davant d'un continu sacrifici sense recompensa, al contrari, molt de menyspreu, que li exigien els Austries d'Espanya, cerca la protecció del poderós Borbó de Fransa, retornant a una política ancestral d'atracció i d'oportunitat, donada la decadència dels Austries i l'enfortiment dels Borbons, la qual cosa feia témer nous sacrificis del territori patrimonial del Principat, per a millorar les posicions franceses com succeí amb el tractat del Pirineus.

Catalunya, acceptá, lleialment, el fet consumat del testament del darrer Austria Carles II, i restá fidel al primer Borbó Felip V, malgrat els seus rezels, justificats, del centralisme de l'absolutisme francès. Així, va fracassar la primera temptativa del pretendent austríac Carles i de la flota anglesa, que al fondejar davant Barcelona, esperá, inutilment, l'aixecament dels catalans contra el Borbó. Les forces aliades, es veieren obligades a tornar a lluitar per a foragitar a les forces borbòniques de Barcelona, davant l'absoluta impassibilitat del nostre poble. Si bé és veritat, que els vigitans s'havien revoltat al costat del pretendent, la direcció burgesa-mercantil de Catalunya, tenint la intuició de qué en aquella contesa s'hi jugaven interessos absolutament diferents dels seus, restá passiva i acceptá els fets consumats. Així doncs, un cop vencedor l'austriac, l'acceptá per sobirà com abans havia acceptat el Borbó.

Malgrat tot, però, ocoregueren fets de gran transcendència a la Península que determinaren als catalans a sostreure-ns de llur passivitat inicial i prendre part activa en la Guerra de Successió.

L'Almirall de Castella, Enriquez de Cabrera, passá al costat del pretendent austríac, com també ho feren lluitants amb entusiasme, les antigues germanes en Federació, València i Aragó, pero no fou aixó sol. Quan esdevingué el primer fracás austríac, davant de Barcelona, l'Almirall de Castella, insistí prop del pretendent en la necessitat d'abandonar de moment, la pretensió sobre la Ciutat Comtal i altres territoris de l'antigua Federació per a consolidar les seves posicions a Andalusia i conquistar, primer, Castella abans d'empendre la dels restants pobles hispanics, puix segons ell, "Castella jamai reconixeria un sobirà vingut d'Aragó".

A l'ésser conegut aixó pels catalans junt amb la decisió de l'austriac contrària a la tési de l'Almirall, fou sens dupte la causa fonamental de la decisió presa pels catalans. La disparitat d'antany havia nascut i aixó encoratjá a Catalunya, sobre tot quan els atzars de la guerra feren entrar triomfant a València i Aragó a Felip V. Les destrallades donades a ció, arribaren al cor de tots els catalans. Catalunya es mantingué fidel a la causa dels austríacs davant dels Borbons, i ho féu fins que els seus aliats l'abandonaren, lluitant després sola, fins a morir com a estat lliure. Malgrat el canvi de front d'Anglaterra, a l'esdevenir el pretendent espanyol Emperador d'Austria i el seu incompliment de les promeses fetes i de l'abandó covard en que ens deixaren les tropes de l'Austriac una vegada liquidada la guerra d'Euro-

pa, els catalans continuaren sols i caigut gairebé tot el territori, a excepció de Barcelona i els seus entorns, els homes de la primera Generalitat i del Consell de Cent, no cediren i s'enfrentaren amb les forces combinades dels Borbons de Fransa i Espanya, resistint el setje d'onze mesos i mig i l'atac final de quatre dies contra unes forces superiors.

Ets homes de l'any 1714, compliren el seu deure. Sabien que la lluita era inútil; que hi haurien represàlies i que les llibertats estaven ja perdudes, però tingueren la intuició de l'esdevenidor. Sols moren els pobles que no saben ésser dignes i no saben combatre quan els arriba l'hora històrica.

L'onze de setembre de 1714 morí una Catalunya: la mig-aval. Havia arribat per obra del destí la seva hora; però les gestes que escrigueren els catalans i el Conserler en Cap, Rafael de Casanova caigué abraçat a la gloriosa senyera barrada, engendraren la nova Catalunya: la d'avui, arribada ja a la seva major edat. Tantseval que transitòriament estigui trista i trepitjada. Catalunya viu en plena vigoria. Sabé també, complir amb el seu deure amb la sang de més de dos cents mil dels seus millors fills en les planes, serralades i carrers, en defensa del seu territori i de les seves llibertats, de la dels altres pobles d'Espanya i de la de tots els pobles del món. El seu darrer Conseller en Cap, Lluís Companys, fou digne successor del darrer de la Catalunya mig-aval, Casanova, al caure enfront dels seus botxins.

Una nova aurora s'apropa per a Catalunya i la dem esperar amb optimisme. Aquesta vegada, els comuners castellans representants pels heroics madrienyens, van del bras dels catalans, vascos i gallescs junt amb tots els altres pobles peninsulars. Cal creure que els malentesos s'hauran acabat. Que del passat, sols deu reeixir l'esperit col·lectiu d'uns pobles units per federacions de germanor on cadascun camini pel seu pas, però tots units pel camí del progrés, de la llibertat, i de la justícia social, fonaments de la veritable democràcia.

Tots tenim lligams econòmics i espirituals amb la Gran Amèrica representats per poderoses colònies de colonitzadors lliures, sense protecció oficial i sense monopolis burocràtics de "Companyies d'Indies"; elements sorgits de l'entranya de tots els pobles peninsulars que han empeltat nova vida a Hispano o ibero-Amèrica i que han contribuït, amb llur seny i llur treball, a la prosperitat econòmica i a la consolidació de la independència política d'aquests novells pobles, fills de la civilització de tots els peninsulars.

Mirant també vers la Mediterrània on malgrat la decadència de l'estat oficial i les torpituds d'una política imperialista militar colonial, la intuició dels pobles de manera especial dels llewantins, catalans, valencians, mallorquins, murcians i andalusos, han creat, també, en tot el nord d'Àfrica, atrets per atavismes ancestrals, noves comunitats en les quals tenim lligams econòmics i espirituals tots els peninsulars, ja que tots som el producte mil·lenari del creuament dels pobles capdavanters de les races semítiques, (fenicis, cartaginesos, jueus i àrabs) i aries (grecs, llatins i germanies).

Els malentesos entre els pobles peninsulars foren creats i fomentats pels sobirans, potentats i oligarques. Els pobles, sempre que han actuat amb llibertat ho han fet guiats per un afany comú. A l'apropar-se l'era del poble, sols deu reeixir la mutua comprensió i el respecte a la manera d'ésser de cada un dels membres de la gran família hispànica, per evitar el perill de divisions i topades que sols serveixen per afleblir-nos a tots i ens fan servir de joguina para les disputes i ambicions dels poderosos insaciabls.

El lema de la República del 14 d'Abril, autènticament federativa, deu ésser el punt de partida de tots, a fi d'ampliar-la de contingut en tots els ordres arribant a la unió lliure, que entorpida fa cinc segles per sobirans i oligarquies, pot, avui arribar a reatitzar-se pels pobles.

Crónica Bibliogràfica

Quan Catalunya viu les hores més angunioses de la seva història; quan la llengua catalana és interdicta dintre del perímetre geogràficament estricte de la pàtria catalana, amb el propòsit evident d'estrangular l'esperit immortal dels catalans, l'acció dinàmica dels vells compatriotes a Amèrica, conscients del seu deure, corren amatents al copssal de Catalunya per tal de complir un deure patriòtic: "evitar que s'estronegi la producció de llibres catalans, pel seu pensament i pel seu idioma, recollint el verb inspirat dels nostres poetes i dels nostres escriptors que, després d'haver-ho sacrificat tot en l'altar de la pàtria, avui rau en l'exili i segueixen oferint a Catalunya el millor de les ànimes llurs".

Sota l'impuls d'aquesta motivació, generosa però imperiosament necessària, i amb la intenció patriòtica —pel que té de mantenidora de l'espiritualitat catalana— d'atényer una vasta zona de lectors, tan necessitats com els mateixos escriptors de mantenir-se en contacte permanent amb la pròpia llengua, la revista "Catalunya", de Buenos Aires, té en curs de publicació un vast pla d'edicions —sis volums publicats, dels quals "Sense retorn" és el primer— que ve a donar justa satisfacció a aquesta necessitat, que tan beneficosa ha de resultar, al llarg de l'obra empresa, per a mantenir viva l'espiritualitat dels catalans que, a l'empar generós de les terres d'Amèrica, espera l'hora del seu recobriment i del recobriment col·lectiu —no massa llunyà— del poble català.

"Sense retorn", de Xavier Benguerel, té un aspecte fonamentalment antològic, que abasta el més divers de la seva producció de contista. Iniciat el volum amb els contes que li valgueren el Premi Narcís Oller l'any 1938 —tres contes de guerra que són una eficient aportació a la escassa literatura que la nostra lluita ha suscitat—, conté una versió inédita del conte "El teu secret", en el qual inspirà la novel·la que amb el mateix títol publicà l'any 1934, i "Clementina", "L'absent" i "L'home i el seu àngel".

"Sense retorn" —el primer dels tres contes de guerra i que dona títol al llibre— és una pintura psicològica en la qual queda perfectament descrita l'atònia dels combatents. El·liminada la primera part, potser la menys vigorosament trassada, Benguerel ha sabut copssar totes les reaccions de l'home que es troba en front de la mort i que en els moments més sublims sap descobrir allò que l'impulsa a ésser generós de la seva vida fins a l'heroisme. Visió desoladora de la guerra que no cau mai en el pendis desvirtuador i il·lògic del patriotisme a ultrança, artificios i fantàstic, de pura tendència literària, que tan de mal ha fet a la nostra gairebé insignificant literatura de guerra. Escenes i personatges responen a la realitat més pura i així augmenta el valor global del més ambiciós dels tres contes.

No passa el mateix, però, amb "Xandri el titellaire", de concepció excessivament imaginativa. Però malgrat, així, Benguerel, bon colorista i excel·lent narrador, ha sabut vestir el tema amb suggestives escenes, plenes de llum i d'emoció, que converteixen

"SENSE RETORN", de Xavier Benguerel, Primer Volum de l'A. A. C. C. de Buenos Aires.

el malhaurat Xandri, personatge de llegenda, en un tipus de carn i óssos, una mica massa sentimental potser per a ésser directament emotiu.

Magnífic en tots conceptes: concepció i realització, pensament i essència, el conte "Vestit de mariner", que uneix a les seves justes proporcions temàtiques —per no dir escèniques— les bel·leses descriptives, les reaccions psicològiques i la més sana, més pura i més directa de les emocions.

"El teu secret", versió reduïda de la novel·la del mateix títol, és la història d'uns amors de caràcter incestuosos que no es consumeixen en ésser descoberts per un dels protagonistes el secret en el qual s'emparava l'obstinada negativa de l'altre.

Les seixanta quatre pàgines d'aquest conte, són denses en emocions, vives, trepidants potser; però hi ha en cadascuna d'elles més vigoria i més nervi que en les de la novel·la, encara que aquest guany repercuteixi singularment en el plantejament i comprensió lògica de certs raonaments dels protagonistes, car no per això deixa d'ésser una obra essencialment humana pel fons, i pomposament romàntica per la forma; absolutament reeixida en un i altre aspecte.

"Clementina" i "L'absent" són dos contes breus que s'ajusten perfectament al temperament de Benguerel i que assenyalen la marxa ascendent del seu autor. Densos de contingut i d'emoció, constitueixen, sens dubte, un reafirmament de la tendència suburbial tan cara a l'autor de "Suburbi", curuls de bel·les narratives i de contrastos psicològics.

I, finalment, "L'home i el seu àngel" vé a cloure aquesta magnífica exposició antològica de l'obra de Benguerel. Conte d'una gran ambició en el qual l'autor preté reaccionar —segons pròpia confessió— contra un problema religiós que se li plantejava latent i amb plenes de turmentadores inquietuds, problemes insolubles i apassionants que ténen com a fons l'establir el veritable sentit de la vida humana. Potser té raó en afirmar que en reprendre contacte amb el seu àngel —mentor però no solucionador— ha trobat que en el fons del seu optimisme pretérit hi havia, només, una dramàtica evasió al·lucinatòria. Quina havia d'ésser, doncs, la solució d'un problema o problemes que avui continuen plantejant-se encara al·lucinadors i dramàtics?

El cert és que "L'home i el seu àngel" és literàriament, i fins i tot des del punt de vista metafísic, una saludable exposició d'inquietuds. L'home —com Miquel, el protagonista— viurà voltat d'enigmes fins que l'àngel li obri els ulls; però l'àngel viu el seu simbolisme més enllà de la vida... No és així el que hi ha de més viu en la dramàtica evasió al·lucinatoria que ens ofereix Benguerel?

"Sense retorn" és, doncs, una antologia magnífica en la qual Xavier Benguerel palesa considerables guanys i, a la vegada, la promesa felis de que la llengua catalana —Verb de la Catalunya immortal— no serà abandonada pels catalans al llarg del seu pelegrinatge pel món. V.

Publicacions Catalanes

Actualment, interdita la publicació de periòdics i llibres catalans al nostre país, no hi ha altra premsa catalana que la que s'edita a l'emigració. Aquesta premsa és, en part, obra dels vells emigrats; en part, obra dels escriptors catalans a l'exili. En general és el resultat de la col·laboració d'uns i altres. Per a guia dels lectors voldríem publicar una relació completa dels periòdics i llibres catalans que es publiquen fora de Catalunya. La manca d'informació potser farà que deixen d'esmentar algun títol o algun nom. Avui donem una relació dels periòdics i llibres catalans de l'edició dels quals tenim notícia i en números successius seguirem la informació, la qual comprendrà les obres d'autors catalans que per les circumstàncies del moment són editades en altres idiomes.

PERIODICS

Buenos-Aires (ARGENTINA)— "Catalunya" (Albina 421).— "Ressorgiment" (Pergamino 244).

Tehuacán (MEXIC) "Recobrament".
lá" (Avinguda Uruguay, 49), "Full Catalá".

Santiago (XILE) "Germanor" (Huérfanos, 1111), "Retorn" (Puente, 576), "Noticiari Catalá".
Santiago (CUBA) "Catalunya Grop N.R." (J. A. Saco, 415).

De la caiguda de Catalunya ensá han aparegut, a Europa i a Amèrica, altres periòdics catalans que per raons diverses han deixat de publicar-se. Ens plau

recordar "Reconquesta", de Montpeller; "Catalunya", de París; "Revista de Catalunya", de París; "El Poble Catalá", de París; "La Revista dels Catalans d'Amèrica", de Mèxic i "Informacions de Catalunya", de Mèxic. A Buenos Aires, Joan Merli publica la revista d'art "Saber Vivir", una de les més sunptuoses, en el seu gènere, que es publiquen a Sud Amèrica.

LLIBRES PUBLICATS

Havana (CUBA): Josep Ma. Poblet. "Llibre d'Or dels catalans a Cuba".— Josep Conangla, "El alma de Cataluña".— Josep Conangla, "Ensenyances històriques i deduccions polítiques".

Londres (Anglaterra): Dr. Josep Trueta: "El tractament de les ferides de guerra pel mètode d'Orr". (Editat en anglès, frances i espanyol).

Mèxic (MEXIC): Joaquim Xirau Palau, "La filosofia de Husserl".— Josep Ma. Poblet, "Records vells i històries noves".

Ciudad Trujillo (DOMINICANA): Agustí Bartra, "El árbol de fuego", (poesies).

Barranquilla (COLOMBIA): Carles Pi i Sunyer, "Montserrat i Czenstochowa".

Buenos-Aires (ARGENTINA): Xaxier Benguerel, "Sense retorn".— C. A. Jordana, "Tres a la re-ràguarda".— Pere Coromines, "El perfecte dandy".— A Rovira i Virgili, "Els darrers dies de la Catalunya Republicana".— Josep Carner, "Nabi".— Manuel Valldeperes "Ombres entre tenebres".

Caracas (Venezuela): Dr. August Pi i Sunyer, "Principio y Término de la Biología".

LLIBRES EN PREPARACIÓ

Buenos-Aires (ARGENTINA): "El llibre dels Jocs Florals", "Gramática Catalana".

ARQUITECTURA CATALANA *Per Josép P. Rovira*

L'Arquitectura Romànica a Catalunya comença a darreries del segle X i arriba en varis dels seus monuments a la segona meitat del segle XIII.

Les seves característiques especials, són la fermesa com és posa de relleu en el gruix de les parets, en la sencillesa, de les seves fassanes, i la sobrietat que no admet voltes per arista amb extranyíssimes exepcions; i pel mateix no exigeix contra forts o estreps de consideració, limitant-se aqueixos a la característica de bandes lombardes, encara que fa ús i abús de voltes de mig canó, unes vegades rodones i altres apuntades (aqueixes a meitat del segle XII) per a les quals s'aixequen murs grossissims i s'apliquen en diverses avinenteses per a contrarrestar la volta de la nau central; altres de quart de canó damunt de les naus laterals, sistema portat a cap a Egipte i a l'escola d'Auvernia.

Dita arquitectura admet l'imatgeria als frontis llevat d'algun cas especialitzsem (vegi's la valuosa fassana del Monestir de Ripoll) i encara en aquest cas sols amb formes de re-

lleu, alt o mitjà.

Poques vegades es decoren les cornises amb treball d'esculptor no essent, tampoc frequent que les portalades el tinguin, encara que existeixin bellíssims exemplars d'uns i altres. En canvi els capitells es presenten variadíssims i rics de treball així com també són d'ús, freqüent els arquets d'ornamentació entre els quals no hi manquen bons exemplars de petites arqueries lombardes.

Els campanars que solen haver-hi a les Esglésies, són d'una pesa amb cos de l'edifici, havent-hi ocasions que es troben damunt de la cúpula o llanterna que s'aixeca per damunt del creuer essent tradicional el quadrat com a figura geomètrica, el seu cos amb base ampla i de poca alçada, dividint-se de dalt a baix en varis cassos, separats per tota una serie d'arquets decoratius acabant el conjunt amb una teulada piramidal o bé l'acabament pla amb barana de les dites d'avant pit (efecte pot ésser qui sap si, d'antigues reformes o enderrocs) i en cada un d'els cassos superiors s'hi obren grossos Ajimecs imitant les torres de l'arquitectura Lombarda.

Els citats elements que donen

l'estructura a l'estil romanico-catalá, palesen amb evidencia clara, les poderoses corrents bizantines lombardes i provençals que afluïren per aquells temps en la terra catalana.

En el proper numero, anirem parlar de l'arquitectura a la nostra terra.

*Qui ten sa lenga, ten la
clau
que di cadena lo deliura*

MISTRAL

Rahola, assassinat!

Per MIQUEL ADAM

Sabeu a qui han fusellat a Girona?

—...?

—En Rahola!... En Carles Rahola!... i En Vidal, de les gassoses...—

La mare del nostre company acabava de referir-li en el "parloir" del Camp de St. Cyprien. Vingué, com tantes altres, a veure el fill entre filferades i sorrals, travessant la frontera clandestinament. Ella, portava en els ulls feréstecs i profunds, fresc i sinistre, el quadre terrífic i de turment de l'infern franquista.

Vàrem restar per un moment, silenciosos, estupefactes.

Després de tot, perquè estranyar-nos? Si a diari ens arribaven les noves més esfereïdores del terrorisme sàdic que penetrava fins el moll dels ossos tota la vida a casa nostra... si coneixíem mil i més casos que sobrepassaven en horror i crueltat tot el més constats a la causa de la llibertat, ar-

El feixisme va recordar en Rahola aliadofil.

La Legió d'Honor, va ésser per ell un títol més de proscripció.

Els pobles es forgen en l'enclusa del sofriment i de la opressió.

El record dels màrtirs immoma el brass dels que resten dempeus fins a la fi.

Però malgrat tot... si en Vidal feia trenta anys que no's ficava en política...! Si en Rahola...!

En Rahola! El seu nom obría, de sobte, la resclosa a una riuada de records bigarrats i confusos adormits en la boira de la meua adolescència i de la primera joventut.

Girona, Girona de les pedres velles i de les runes venerables i milenàries. La Girona sadollada de regust històric. La Girona romànica, àrab, gòtica; la de les guerres napoleòniques i d'Alvares de Castro; la dels banys àrabs, la del bescomtat i les valls ombrívols, les fonts i les arbredes i els santuaris. La Girona inseparable de

la figura pacífica, infantívola, voluminosa i atraient de'n Rahola, figura escapada d'un retaule d'apòstols i filòsofs, de visionaris i poetes.

Encara el veig amb la seva corpulenta humanitat, caminant amb l'apituda, amb la xalina enorme i el gran capell, revistes i llibres vessant-li les butxaques, amb la mirada innocent, imprecisa i distant a través de les ulleres de montatge daurat, amb un bigoti que volia, debades, donar-li un aspecte imponent.

Se'l trobava a la vall de Sant Daniel, als Galligans, a les Pedres, a la Devesa, al Montjuic abandonat, al Portal de Franssa; a tots els llocs silenciosos i oblidats on el passat trapua entre les eues i les pedres menjades i les passes solitàries desperten ressos greus de immortalitat i de llegenda.

Rahola, era el revers del polític. Historiador i arqueòles, maldant per desentranyar dels arcs mig caiguts i dels capitells desfigurats el sentit impenetrable i remot de la Història, vivia absent de l'època i de les grans commocions que sosnoven la vida en eis nostres temps. Catòlic, els diumenges en sortir de missa de dotze, no defugia fer-la petar amb el seu veí i gran amic Santaló, lliurepensador i republicà o amb l'escèptic i panteïsta Russinyol, tan apassionat com ell de la immortal Girona.

Tradicionalista en el sentit més entranyable i humà del mot, tenia, per això mateix, esbatanades les finestres del seu esperit a les inquietuds fillosòfiques més àmplies. No militant, era un liberal per temperament i per formació.

Col·laborava indistintament a "El Autonomista", diari local de matís republicà, al "Diari de Girona", d'inspiració camboniana, a "La Veu" o a "La Publicitat". I sempre, sobre motius literaris i artístics, sobre temes arqueològics o històrics.

Girona, fou el seu gran amor que abrandà la seva vida. Catalunya, la seva fe, la seva esperan-

ssa inexaurible.

De política, ni un brot.

En certa ocasió digué a Prudenci Bertrana, —Voleu dir-me que ocorre pel món?—.

Ell, vivia reclòs en el seu cau, entre llibres, pedres i runes històriques, i vells documents arrugats i groguencs, en un cim alterós, inaccessible on no arribaven les remors, els ressalts ni l'agitació de la vida freturosa i palpitant.

Rahola, fou fundador de l'Ateneu de Girona on si donaven cita, certament, moltes patums, moltes figures de cera, i que si bé, inicialment, per llur composició i orientació va ésser un clos resclosit que no va pas remoure l'ambient levític i asfixiant de Girona, era, malgrat tot, una aportació que la evolució de les idees y les transformacions polítiques s'encarregarien d'anar canviant de fesomia i projecció.

Rahola fou un místic. Avui, es un màrtir més en el calendari patriòtic del poble català.

Cavaller de la Legió d'Honor, nomenat per la Franssa que agrai la seva lluita ideològica en la guerra de 1914-18, en pro de la causa dels aliats. El seu esperit, era sensible a les influències progressives. Ell veia en l'allau germànica, una menassa al pensament humanístic que es trobava en la base intel·lectual dels pobles democràtics.

Aquest Cavaller de la Legió d'Honor, amb el distintiu al trau, fou rebutjat per la gendarmeria francesa de Daladier, de Laval, i de Flandin quan en febrer del 1939 volgué travessar la frontera pirinenca amb la seva família, fugint dels invasors i dels botxins de Catalunya.

No volent separar-se dels seus, tornà a Girona. Empresonat, jutjat a porta tancada, sense apel·lació, fou vilment assassinat.

No van perdonar-li la seva passió per la Girona aimada, el seu patriotisme català. Volgueren matar amb ell, un símbol més, indestructible, de la veritat de Catalunya.

M. PELEGRIN

TALLER DE FOTOGRAFADOS

No compite porque es mejor

ARZOBISPO MERIÑO 56.

DIUEN DE FRANÇA....

Que darrerament han sorgit documents veritablement importants que a l's aclareixen els la política catalana. Uns, són documents oficials signats pel President de la Generalitat de Catalunya. Altres, són documents polítics, signats pels més alts dirigents d'Esquerra Republicana de Catalunya. Pel seu origen, per seu contingut i pel seu abast, no són patrimoni personal de ningú: pertanyen a la collectivitat catalana, i interessan, fins i tot, als sectors polítics antifeixistes dels altres pobles hispànics.

Que ha estat adreçada una lletra al Sr. Martínez Barrios en la qual se l'assabenta, oficialment, que, després de l'assassinat de Lluís Companys, per Falange, els òrgans màxims legals de Catalunya, d'acord amb les normes estatutàries, han quedat constituïts així: President de la Generalitat de Catalunya, JOSE IRLA; President del Parlament Català, ROVIRA I VIRGILI.

Que s'ha tramés una extensa lletra a Carles Pi i Sunyer, President de l'anomenat Consell Nacional de Catalunya, a Londres. Signa la lletra el Sr. Miquel Santaló, membre del Directori d'Esquerra Republicana de Catalunya. Es fa saber a Pi i Sunyer que el contingut de la carta ha estat discutit i aprovat pels senyors Irla, Terradelles, Rovira i Virgili, Pompeu Fabra, Pous i Pagés, Nicolau d'Oliver, a més del signant. S'acusa rebut d'una lletra del propi Pi i Sunyer en la qual exposava les seves activitats i les raons que el llenssaren a constituir un Consell Nacional de Catalunya, a Londres, i a organitzar les anomenades Comunitats Catalanes, d'Amèrica i a no rebutjar els treballs d'aquestes per a nomenar-lo President dels Catalans Lliures. Li donen les gràcies pels serveis prestatats i l'assabenten;

PRIMER—, Que existeix un President legal de la Generalitat de Catalunya: JOSE IRLA.

SEGON—, Que existeix un President legal del Parlament Català. ROVIRA I VIRGILI.

TERCER—, Que existeix ja un Consell Nacional de Catalunya; el que va constituir el President COMPANYS i ha ratificat el President IRLA, i al qual pertanyen els senyors POUS I PAGES, ROVIRA I VIRGILI, POMPEU FABRA, SERRA HUNTER, SANTALO i PI I SUNYER.

QUART—, Que ni el President Irla ni el Consell han pensat en abandonar les seves funcions i que tampoc, fins ara, les han delegat en ningú.

CINQUE—, Que tot i estimant les iniciatives personals, cal saber que els òrgans legals opinaran i plantejaran les questions que interessin a Catalunya, en el moment que ho considerin oportú.

SISE—, Que les aventatges polítiques de la residència actual de Pi i Sunyer, adduïdes per ell com a justificació i defensa de les seves activitats, no poden ésser tingudes en compte, car arribada l'hora d'actuar ningú sap quin serà el lloc de residència millor.

SETE—, Que davant la necessitat absoluta d'anihilar el règim terrorista franquista, cal marxar pel camí de la més àmplia unitat catalana, i de treball comú i bona amistat amb tots els sectors polítics espanyols antifranquistes.

VUITE—, Que donades les característiques de la situació present, nacional i internacional, i sense renunciar ningú als seus punts de vista personals o de partit en relació al futur polític de Catalunya, devem ara lluitar pel restabliment de la República, de la Constitució del 1931, i del règim estatutari.

NOVE—, Que no consideren justa ni acceptable directriu donada per PI I SUNYER de substituir els partits i organitzacions substancials de Catalunya, que a Catalunya feren la guerra, per una mena de super-partit sota el nom de Comunitat catalana o altre.

Existeixen, de més a més altres lletres adreçades a membres de la direcció d'Esquerra Republicana de Catalunya residents a Mèxic i també instruccions verbals a militants que tingueren a Catalunya funcions polítiques d'alta responsabilitat. Segons les nostres informacions, les lletres i les instruccions verbals coincideixen en afirmar la necessitat urgent de reorganitzar E.R. de C., d'assegurar el seu funcionament orgànic, d'afirmar la disciplina i la lleialtat als principis polítics que es donà en constituir-se, per tal d'intervenir amb pròpia responsabilitat en la indispensable unitat de tots els catalans patriotes i honrats.

El poble és com la terra: d'ell s'aixeca cadascú que s'aixeca; però per a viure, en ell han de quedar sempre les arrels, i a ell ha de tonar tot, cos i esperit, i sobretot l'esperit, que és poble, que és la terra, encaminament d'eternitat.

Joan Maragall.

"LA ANTORCHA"

CARLES AZAAR

ARTICLES DE FANTASIA, PERFUMERIA I NOVETATS.

Conde 59

CATALONIA

Ciutat Trujillo.

Pag. 13

Ens arriba signat per JOSEP CLAVET President de la Unió de Rabassaires, darrer Conseller d'Agricultura de la Generalitat, JOAQUIM POU MAS Ex conseller d'Agricultura de la Generalitat, JOAN BERTRAN I LLOPART Darrer Conseller de Proveïments de l'Ajuntament de Barcelona, Delegat d'Esquerra Republicana de Catalunya —JOSEP ARMENGOL

— Director de la F.E.S. A. C.— JOSEP ROIG VIDAL Del Consell Directiu de la F.E.S.A.C. Delegat d'Esquerra Republicana de Catalunya del Penedès, FRANCESC J. OLIVER del Consell de la F.E.S. A. C. EMILI POU, MIGUEL CURCO, ALBERT JARDI, FRANCESC COLET, MIQUEL OLIVE POSTE, JOAN TORA, EVARIST MASSIP, JOSEP TORRENTS, un manifest dirigit a tots els pa-

gesos de Catalunya que sofreixen sota el jou franquista. Aquest manifest, donant major amplitud i unitat a la lluita que sense defallença vénen sostenint els nostres camperols és un toc a sometent que recorrerà d'un extrem a l'altre de la nostra terra i llenssarà, amb més braó que mai a la gent del camp contra els opressors. Heu's ací uns paràgrafs, interessants:

P A G E S O S D E C A T A L U N Y A

Sabem que no us han fet perdre el temps ni les persecucions falangistes desbordades a cada poble, ni la tirania dels terratinents d'aspiracions feudals ni la mentalitat de l'Espanya negra compartida per dotzenes de traidors catalans que intenten convertir l'home del camp en miseriam esclau del nou ordre hitlerià. Sabem com burler les comminacions que us fan cada dia perquè lliureu les collites; com avorriu les reaccionàries "Hermandades" agrícoles que us han imposat; com us reüníu clandestinament per a comentar el desgast dels exèrcits nazi-feixistes al front soviètic; llegiu amb avidesa les publicacions antifranquistes que arriben a les vostres mans; com col·laboreu amb totes les vostres possibilitats en els corrents d'unitat per la lluita contra Franco i la Falange...

Certament la vostra manca d'acatament al règim opressor i el vostre menyspreu vers els traidors de cada poble juntament amb

l'igual capteniment de la gran majoria de tots els pobles hispànics, han aconseguit que la tirania franquista es convencés que mai no comptaria amb l'adhesió del Poble i, per damunt de tot, han impossibilitat fins ara que Espanya fos arrossegada a la guerra al costat dels nazi-feixistes...

Però cada hora té el seu afany, cada aspiració col·lectiva requereix una nova forma de lluita. I el moment present es definitiu per la llibertat dels homes i dels pobles...

Ja no cal sentir-se arraulit i desalentat per la temensa que la guerra duri llarg temps. La potencialitat de les Nacions Unides aviat estarà en capacitat d'exterminar la brutalitat totalitària. No cal temer que Franco i la Falange es consoliden perquè cauran amb llurs amos internacionals i aquest fet es produirà aviat.

La rebel·lió dels altres pobles d'Europa us indiquen el camí...

Vosaltres també heu de sumar-

vos al màxim esforç; heu de destruir clandestinament els fruits per no lluirar-los als franquistes. Heu de cremar o inutilitzar les propietats i les collites dels traidors. Cal ajudar als guerrillers pireneics i a les famílies dels empresonats i exiliats. Heu de preparar emboscades ferroviàries que fan ser alemanys; inutilitzar les comunicacions ferroviàries que fan servir els nazis...

El règim que ha truncat la nostra vida d'homes i de pobles lluires, que ha amarat de sang la terra catalana que ha empresonat tants i tants catalans, desintegrat milers de famílies amb la mort i l'exili, tindrà els dies comptats si tots els catalans i els altres pobles hispànics complim el nostre deure des del lloc on siguem. Ara com abans, son oportunes aquelles paraules del nostre plorat Lluís Companys: L'hora es greu i gloriosa. Cadascu al seu lloc i Catalunya i la República en el cor de tots! Visca Catalunya! Visca la República!

ANECDOTES I PARADOXES

DE BARCELONA:

Ama motiu d'un homenatge al director de l'Orfeó Català, en un teatre de Barcelona i amb la participació del tenor Vendrell, es va organitzar una veritable manifestació patriòtica.

Una gentada feia cues llarguíssimes davant les quixetes. En comenssar l'acte, el públic, a cada moment, com obeïnt a una consigna, aplaudia frenèticament, per qualsevol motiu, fins que la policia adonant-es de la significació demostrativa dels aplaudiments, féu desallotjar la sala i totes les dependències.

Es diu que En Vendrell fou qualificat de feixista durant la guerra, però que al seu acabament va fer certes declaracions que van esvaïr tot dubte del seu antifranquisme i que per poc li costen la pell.

Per tal de celebrar una de les seves diades, els falangistes orga-

nitzaren un festival al Cinema Astòria, coincidint amb un dia en que s'anunciava una pel·lícula titulada "Los Gitanos". L'empresari va rebre l'ordre de col·locar en lloc visible els retrats de Franco i de Serrano Súñer. Com sigui que l'empresari no va considerar bo retirar els cartells de propaganda que ja tenia col·locats, va posar els retrats damunt d'un d'aquets, però amb tant mala fortuna que exactament damunt les figures de Franco i Serrano Súñer s'hi llegien "Los Gitanos".

El públic va anar aglomerat-se al carrer davant de l'Astòria. Comentaris i rialles. Intervenció de la policia i dels minyons de Falange. Retirada del cartell. I no se sap que fou dels protagonistes...

"Constantment apareixen signes contra el règim amb visques a les organitzacions i partits catalans, C.N.T., U.G.T., P.S.U., E.

R.C. Omplen les parets a les barriades obreres, al Moll, als orinaris del cafè "Espanyol" i del "Rosales". Les brigades de forces d'assalt i els falangistes ja tenen feina a esborrar inscripcions que a l'endemà brollen novament".

"Es evident per a tothom que les organitzacions i els partits del proletariat i del poble català treballen fortament i troben arreu protecció i ajut".

"Franco s'ha vist obligat a autoritzar les audicions de sardanes al Parc de la Ciutadella".

"La repressió ha minvat però està millor orientada i de cara a atrapar els elements més perillosos per al règim. Fa poc va ésser detingut a Palafrugell on s'havia camuflat un tal Baldrich, dirigent de E.D.C.; el mateix va fer-se amb un anomenat Nicolau, suposat dirigent del P.S.U.C.; que tenia un despatx de comissions al carrer de Salmerón.

POSSIBILITATS DEL TEATRE CATALA A L'EMIGRACIO

J. Masip i Farré

Tothom coneix a bastament, la crisi que travessa el teatre arreu del món i particularment el Teatre Català. Han estat analitzades diverses vegades les causes d'aquesta crisi persistent i malgrat els bons desigs de tots els interessats no se li troba solució. Fins a l'acabament de la nostra guerra, els únics que havien intentat fer quelcom digne, amb sentit de responsabilitat, sense limitacions per part dels empresaris i sense ingerències de les capelletes, eren els "amateurs" aplegats al sí de la "Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur".

L'actual situació ha fet que el Teatre Català hagi gairebé desaparegut. A la pàtria, el règim franquista ha prohibit l'ús de la nostra llengua i, per tant, ni els professionals ni els "amateurs" actuen en català; i a l'exili, per innumbrables motius —llevat d'alguns casos— tampoc no es donen representacions de Teatre Català.

Es de creure que durant el temps que portem a l'exili, els nostres autors que es troben escam-

pats per terres de França, d'Amèrica i arreu del món —els Pou i Pages, Navarro Costabella, Valldeperes, Miquel i Vergés, Lluelles, Ramon Vinyes, Josep M. Francés etc. hauran escrit diverses obres que restaran sense estrenar fins a l'ocasió propícia de la tornada a la normalitat.

Avui que la situació dels exiliats a terres d'Amèrica entra en un pla de franca consolidació; avui que als diversos països s'apleguen sota l'organització de Centres, Comunitats, Casals i Grups per a la defensa dels seus interessos, unitat de tots els catalans i per a no perdre l'escalf de la Pàtria i reviuire el nostre folk-lore, la nostra música, la nostra literatura i el nostre teatre, hem d'aprofitar l'avinentesa, tots els que en altres èpoques aportarem el nostre petit esforç a la croada d'enaltiment i superació del Teatre Català, per continuar amb el mateix entusiasme i la mateixa fe d'abans.

Existeixen possibilitats de fer reviuire el nostre teatre. Cal anar immediatament a la creació de Grups Escènics a tot arreu on el

nucli de catalans sigui prou nombros. A la República Dominicana hi han prou elements capassos de fer quelcom profitós. Hem de posar-nos en contacte amb tots els Casals Catalans dels diversos països perquè ells facin el mateix. Les possibilitats hi són; cal aprofitar-les.

Es arribat el moment de preparar la gent per a l'esdevenidor.

Hem de tenir preparat el major nombre d'artistes perquè quan es pugui tornar a la Pàtria no tinguem la necessitat imperiosa de recórrer als mateixos que varen actuar al servei dels feixistes.

Els autors han d'ajudar-hi, també. Han de fer que les seves produccions puguin ésser estrenades a l'exili pels grups escènics constituïts. És necessària l'aportació de tots. Tenim possibilitats i entusiasme per fer reviuire el Teatre Català i hem de crear les condicions del demà amb un grup ben preparat d'artistes fidels als seus principis per a iniciar una nova campanya d'acord amb les circumstàncies.

Autors, actors professionals, "amateurs", entusiastes del Teatre Català, iniciem en aquesta hora difícil, però plena d'il·lusions i esperances, una nova etapa de ressorgiment del nostre teatre.

CINEMA

LA CITADELLE DU SILENCE

Fer la crítica d'una pel·lícula que no és bona ni dolenta, resulta difícil. El film del qual parlem pot senyalar-se en la categoria dels que es poden veure. Cal destacar del mateix, solament dos aspectes. Primer: el fet de tractar-se d'una producció francesa. Generalment, tots els films francesos tenen gran contingut, estant molt ben ambientats i, sobre tot, els actors —la majoria dels quals pertanyen a la Comèdia Francesa— matisen el diàleg amb més brillantor. Totes aquestes condicions fan que el cinema francès estigui situat en un pla parell al cinema americà encara que comercial en la majoria les seves produccions. Segon: la trama del film basada en la lluita a Polònia, abans del 1914 per a la seva lliberació del jou rus zarista. Aquest, ha estat el motiu primordial de la crítica que ens ocupa. Nosaltres catalans nacionalistes que també hem so-

fert conseqüències semblants, trobem en els patriotes polonesos la mateixa fe, el mateix esperit, la mateixa similitud en el procediment de lluita per la defensa de les pròpies llibertats.

Destaquen de la resta del film, les escenes al Fort de Linsk que serveix d'ergástula als patriotes polonesos. Tant els nuclis de presos treballant a les pedreres, com la rebel·lió del final del film —es-

cenes de grans multituds— estan forssa ben realitzades.

La interpretació d'Anabella i Pierre Renoir en els rols principals, és prou acceptable tenint en compte la poca importància dels personajes a representar.

Com hem dit abans, és un film més dels molts que les empreses cinematogràfiques ens donen a ura a conèixer i passen sense pena ni glòria.— M.

Recó de "El mes petit de tots"

Catalanet:

Et trobes lluny de la terra que t'ha vist néixer; lluny de la nostra Catalunya ben aimada.

Vares, en poc temps, mig aprendre el francès. Avui, entre la colla de noiets amb qui jugues cada dia ets, a jutja pel llenguatge, un dominicanet més. Tot això està molt bé.

Peró procura no oblidar la nostra llengua materna. Conrreua el català. Un fill de Catalunya no renúncia a la seva parla perquè —com digué un escriptor d'un poble oprimint com el nostre— quan un poble rau en l'esclavatge, si conrreua el seu idioma és com si tingués

ELS DOS SASTRES

Dos sastres de Sant Boi de Llussanes, foren demanats per uns rics pagesos del poble de Sora a punta de sol, per no escarbotar-lo i també para poder trencar el son i reposar una estona abans de posar-se a la feina, sortiren de Sant Boi a entrada de fosc. El camí es una giragonsa continuada per entre penyalars i bosquíries. En mig d'una d'aqueixes, quan ja venien un xic esporuguits pels udols i remors estranys que havien sentit i de les negres ombres que havien vist, davant per davant se s'els presentá una cosa blanca, de l'assada d'un home. Ells, dubtant de si era un home de carn i óssos o una fantasma, s'aturen, i, tremolosos es demanen, l'un a l'altre, que faran.

El bosc es espés a una banda i altra i no hi ha mes camí que l'interceptat per aquella cosa blanca, i aqueixa no es decanta ni a una banda ni a l'altra, com dient—los: "Aqui us espero; feu el que volgheu, heu de venir a raure ambimi". Ells s'aturen tornats sobtadament de glas com la dona de Job. Es volen moure i els seus peus estan clavats a terra com els arbres que els rodegen; proven de moure els brassos i no poden, talment com si fossin de márbre. Volen parlar-se i les seves llengües estan glassades també i han perdut l'ús de la paraula. Sols els seus ulls estan vius per mirar aquella cosa blanca que els esglaiava, els atorreix i empedreix.

Al cap d'una estona molt llarga, l'un d'el's, un xic reanimat, troba que la llengüa se li desnua, i diu a cau d'orella del seu company:

—Es el Cabrer;

—Jesús, Maria, Josep; —respon l'altre— Més el Cabrer, segons diuen, sempre apareix als homes quan van tots sols i nosaltres som dos.

—Som dos sastres —replica l'altre— i de deu que en fóssim, no en tindria per esmorzar. El Cabrer; Saps qui és el Cabrer? Dies passats un batalló de soldats li anava al darrera, i de cop i volta sortí d'entre unes mates i passá per entremig d'ells, com un pagés pel mig d'un camp de blat de moro.

—Peró, i si no ho és? —digué l'altre—.

—Dius que no ho és? No veus relluir la seva escopeta de dcs canons que té espantat al Llussanes? Si l'aixeca estem perduts, i ens en toca un per a cada un. Jo ja em sento la bala dintre el cos.

—Peró... si no ho fos, —replicá l'altre— no estaria pas amb tanta calma. Jo crec que és una ànima de l'altre món.. Jo, Déu m'ho perdoni, vaig tractar malament a la sogra uns dies abans de morir i... és ella; Es ella; Aqueixa blancor és la seva mortalla: ho veig bé.

Així estigueren una estona, l'un creient que aque-

la clau de la seva presó.

Avui t'oferim, petit lector, una bella página de literatura catalana, plena d'ironia. Es escrita per un dels nostres més grans poetes: Jacint Verdaguer. Coneixes aquest nom?

El poble catalá sent una justa veneració per aquest sacerdot-poeta del segle passat, que ha enlairat, com pocs altres, el prestigi de la nostra literatura nacional. Familiarment se l'anomena "Mossén Cinto" a casa nostra.

Fill de pares de condició modesta, Jacint Verdaguer nasqué l'any 1843 a Fulgueroles, prop de Vic. Simultáneament cursá estudis religiosos en un Seminari per a ordenar-se capellá i s'iniciá en la poesia i literatura catalanes.

A l'edat de setze anys, guanyá en els Jocs Florals un premi extraordinari per una poesia a la mort del Conseller en Cap Rafael de Casanova.

Mes tard, Jacint Verdaguer es consagrá com a cantor de les costums catalans, dels paisatjes de Catalunya i dels sentiments catalans.

lla cosa blanca era el Cabrer, i l'altre que era l'ànima de la seva sogra; més tots dos sense prou coratge per a emprendre i molt menys per a batallar amb l'un ni amb altre. No gosant rompre el foc ni solament atansar-s'hi, resolgueren entrar en parlament amb aquests mots, dits pel mes animós dels dos sastres:

—Déu vos dó bona nit i bona hora. Som dos sastres de Sant Boi que anem a dormir a Sora. Ens deixariu passar, si us plau?—

Llavors allargaren les orelles per escoltar la resposta, i aquesta no vingué.

—Si no ho haurá sentit?—es digueren l'un a l'altre.— Qui sap si li tornávem a dir?

I amb veu tremolosa tornaren a fer la mateixa salutació.

—Déu vos dó bona nit i bona hora. Som dos sastres de Sant Boi que anem a dormir a Sora. Ens deixariu passar, si us plau?

I la cosa blanca, res: com si tingués les orelles a cal ferrer. Els dos sastres, si espantats estaven abans de fer la pregunta, més en quedaren després, en veure que no mereixia resposta, ni bona ni dolenta. De deixar-los passar, com demanaven, humilment, no en tenia tampoc cap aire puix que seguia, com sempre, tétrica i menassadora al bell mig del camí. Ells, entre la por i l'esglai, tornaren a dir-li amb aire penedit:

—Déu vos do bona nit i bona hora. Som dos sastres de Sant Boi que anem a dormir a Sora. Ens voleu deixar passar si us plau?

I la cosa blanca féu el sord com les altres vegades, i no els digué ni si, ni no.

Llavors, els dos sastres, temoritzats i tenint por de fer enfadar el fantasma si li fessin més preguntes, no li digueren res més, s'acostaren arraulits, l'un amb l'altre, i esperaren el dia.

A ses primeres llambregades, obriren bé les parpelles i ¡oh vergonya! veieren que aquella cosa blanca que els hi havia semblat una ànima en pena i un facinerós i una horrible fantasma, era la soca d'un arbre blanc de vellesa, espellada pel bestiar i per les pluges, i de l'assada d'un home.

Al veure-la els nostres dos herois s'animaren i es revestiren sobtadament de valor: l'un alssá la mitja cana, i a tall de sabre tallador, la deixá caure sobre aquell tronc insensible, i, l'altre es tragué les formidables tisores de la butxaca i les hi clavá dintre el cor, dient amb veu sencera i amb aire menassador a la pobra soca:

—Ah! Si fossais un home!

COMPRO

Tinc interés en comprar
als preus més alts

COLECCION DE
SEGELLS GENERALS
I ESPECIALS

aixi com lots corrents per
quantitats

PAGAMENT IMMEDIAT

J. P. Harribey

Luperón 2. Apartat 665
CIUTAT TRUJILLO.

Aquesta revista

s'imprimeix als tallers

de l'editorial

"L U Z"

Arzobispo Meriño N° 61

Ciutat Trujillo.

PROVEERSE DE UN COLCHON
KING ES DE PERSONAS
INTELIGENTES. PARA EL DES-
CANSO NOCTURNO, NADA ME-
JOR QUE UN COLCHON

"KING"

Apartado 256

NO ANEU DE LA SECA A
LA MECA....
NOSALTRES TENIM EL
LLIBRE QUE CERQUEU

Librería NOVA

Teléfono 1156

Conde 65

Ciutat Trujillo.

TELÉFONO 1421

Joyería OLIVA

El Conde 20

Ciudad Trujillo, R. D

Res/75

